

Говор председавајућег ОЕБС-у, првог потпредседника Владе Србије и министра спољних послова Ивице Дачића, на 2BS Форуму под називом: „Будуће перспективе глобалне безбедносне архитектуре" који се одржава у Будви:

"Господине председниче,

Госпођо председнице,

Екселенције,

Даме и господо,

Велико је задовољство бити овде данас у својству председавајућег Организацији за европску безбедност и сарадњу. Желео бих да се захвалим Министарству спољних послова Црне Горе, и Атлантском савету Црне Горе, на томе што су окупили овако импозантну групу креатора политика, дипломата и других експерата у циљу разговора о неким од горућих питања наше заједничке безбедносне агенде.

Српско председавање ОЕБС-у долази у пресудном тренутку за европску безбедност и ОЕБС. Када је Србија одређена да буде на челу ОЕБС-а у 2015, очекивали смо да ће врхунац нашег председавања бити обележавање четрдесете годишњице Завршног акта из Хелсинкија. Већ деценијама, десет принципа безбедности садржаних у том пионирском документу представљали су камен темељац европске стабилности. Али, прошле године су ти принципи озбиљно угрожени, када смо били сведоци враћања оружаних сукоба у Европу. Зато уместо да прослављамо историјски тријумф сарадње над сукобима, оличен у Завршном акту из Хелсинкија, и наставимо с радом на визији безбедносне заједнице са Самита у Астани 2010, председавање Србије ОЕБС-у се сада бави дубоком кризом европске безбедности.

Осврнемо ли се у прошлост, јасно је да криза у и око Украјине није дошла „као гром из ведре неба". Обновљене поделе на релацији Исток-Запад, потхрањене различитим схватањима претњи и безбедносним наративима, већ су неко време у порасту. Конструктивно бављење кључним питањима европске безбедности постало је све теже.

Растуће неповерење, узајамно подозрење и политика конфронтације ометају сарадњу чак и у областима од заједничког интереса. Били смо сведоци одсуства напретка у извесном броју кључних области агенде ОЕБС-а. Од избијања кризе у и око Украјине, сви ови изазови су се само погоршали.

Данас је ситуација на терену у источној Украјини још увек напета. Примирје је крхко, и нарушено свакодневним кршењима, континуираном употребом тешког наоружања, и избијањем сукоба у близини Широкина и Доњецког аеродрома. До сад је више од 6.400 људи изгубило живот у сукобу, а настављају се страдања, како учесника у борбама, тако и цивилног становништва. Више од 2,1 милиона Украјинаца је побегло из својих домова, од чега је више од 1,3 милиона интерно расељено, а преко 850.000 избегло у суседне земље. Они који остају у областима захваћеним сукобима суочени су са све лошијим хуманитарним условима и по живот опасним ризицима од гранатирања, мина и неексплодираних убојних средстава.

Оваква људска патња која траје је потпуно неприхватљива. Још једном позивам све стране да престану са сукобима, да у доброј вери испуне своје обавезе у складу са споразумима из Минска, и да до решења ове кризе дођу путем дипломатије и дијалога. Морамо да обновимо мир и смањимо тензије, у супротном може доћи до обнављања ескалације сукоба и опасности од веће конфронтације.

Даме и господо,

Поновно учвршћивање европске безбедности ће бити једино могуће ако постигнемо трајно решење кризе у и око Украјине, и заједнички приступимо њеним ширим импликацијама по европску безбедност. Управо ту ОЕБС прави разлику.

ОЕБС има непроцењиву улогу у пружању помоћи за смиривање сукоба и олакшавање политичког процеса. Српско председавање чини све у својој моћи у циљу налажења дипломатског решења кризе на непристрасан, транспарентан и поуздан начин. Србија за сто доноси своје добре односе са свим кључним актерима, и посвећени смо раду са њима ка постизању овог циља. Наши највиши приоритети јесу спречавање ескалације кризе у већи сукоб, подршка напорима за налажење политичког решења на основу споразума из Минска, као и заштита инклузивног и кооперативног карактера рада ОЕБС-а. Наша сопствена недавна прошлост указује да, упркос многим потешкоћама, можемо да направимо позитивну агенду за будућност, усмерену на сарадњу и помирење.

Трилатерална контакт група високих представника Украјине, Руске Федерације и ОЕБС-а напорно ради на постизању мирног и одрживог решења. Пакета мера за имплементацију који је најавила у Минску 12. фебруара представља најбољи путоказ за обнављање мира у источној Украјини и могућност да се започне с напорима за реконструкцију и помирење. Свеобухватно примирје и повлачење тешког наоружања су највиши приоритети. Демилитаризација сукоба би омогућила напредак у погледу других кључних корака плана за имплементацију, укључујући обнављање економских веза, одржавање локалних избора и увођење уставне реформе. Успели смо да формирамо четири радне групе за бављење кључним питањима стабилности, политичког процеса, хуманитарним питањима,

економским питањима и обновом. Желим да се захвалим амбасадорки Хајди Таљавини, мојој специјалној представници у Украјини и у Трилатералној контакт групи, на неуморним напорима за помоћ странама да пронађу пут до мира.

Специјална посматрачка мисија ОЕБС-а у Украјини чини све што је у њеној моћи да олакша примирје и повлачење тешког наоружања. Заправо, она је једини субјекат који може да прати и верификује овај процес на кредибилан начин. Раније ове године, успели смо да продужимо мандат Мисије за дванаест месеци, до марта 2016. године (ранији мандат је трајао шест месеци), што је омогућило боље планирање. Али не заборавимо да је у питању ненаоружана цивилна мисија која, у суштини, спроводи мировну операцију. Посматрачи ОЕБС-а раде у условима озбиљних оперативних ограничења у опасној и нестабилној ситуацији. Дивим се њиховој храбрости и посвећености. Али, они морају да буду у могућности да ваљано обављају свој посао – што подразумева да им је неопходан пун и неометан приступ широм подручја деловања, и да све стране морају да им гарантују сигурност и безбедност.

Специјална посматрачка мисија је највидљивији елемент одговора ОЕБС-а на кризу у и око Украјине. Сви алати ОЕБС-а су покренути у решавању кризе, у исто време служећи и као подршка другим кључним корацима које Украјина мора да предузме, укључујући уставну реформу, заштиту права националних мањина, национални дијалог и помирење. Све у свему, ОЕБС је на убедљив начин показао да може да постигне резултате.

Као последица тога, међународна заједница је „поново открила“ ОЕБС-а. Организација заиста доживљава неку врсту ренесансе. Државе учеснице исказују нову спремност да више користе нашу инклузивну платформу за дијалог и флексибилан скуп алата.

У постојећем контексту, ОЕБС би могао да буде користан алат за ублажавање кризе и удаљавање од логике потеза и противпотеза, који распламсавају ескалацију, и да води ка ангажовању и заједничкој одговорности. Као једина регионална платформа која доводи све кључне актере за сто, ОЕБС одржава кључне линије комуникације отвореним, и изналази могућности за заједничку акцију.

Међутим, не смемо да превидимо штетан утицај кризе у Украјини и у вези са њом на ширу агенду ОЕБС-а, посебно на продужене сукобе у Молдавији и Јужном Кавказу. Продужени сукоби траже даље ангажовање ОЕБС-а у циљу спречавања оружане конфронтације и изналагања мирољубивих и одрживих решења. Истовремено, нове транснационалне и глобалне претње безбедности, као и оне у настајању, попут тероризма, феномена страних бораца, организованог криминала, као и нестабилност у суседним регионима, посебно у јужном Медитерану и Авганистану – такође су високо позиционирани на агенди ОЕБС-а.

Једна од кључних лекција које смо научили из ОЕБС-овог реаговања на кризу у Украјини и у вези са њом, је да треба да ојачамо способност Организације за спречавање и реаговање на сукобе. Такође треба да појачамо и његову способност за решавање нових безбедносних претњи и оних у настајању. Да бисмо обезбедили да ОЕБС ефикасно извршава своје бројне задатке, треба у Организацију више улагати, како политички, тако и у погледу средстава.

Даме и господо,

Припремајући се за обележавање четрдесетогодишњице Завршног акта из Хелсинкија, треба да се осврнемо на корене хелсиншког процеса и да учимо од посвећености лидера из доба Хладног рата да заједнички делују. Треба да запамтимо да сносимо заједничку одговорност за мир и безбедност у Европи. Иако су Хелсиншки принципи прекршени, они су и даље ваљани и нема потребе за њиховим преиспитивањем. Уместо тога, треба их реафирмисати, ојачати и отежати њихово нарушавање.

Имајући то у виду, следећег месеца ћу организовати неформални састанак на високом нивоу у Хелсинкију, како бисмо размотрили шире импликације садашње кризе за евро-атлантску и евро-азијску безбедност, а посебно ОЕБС. Испитаћемо могућности за изналажење заједничке основе за напредовање нашег дијалога о безбедности и сарадње. Ово су нека кључна питања за дискусију:

- Како можемо да направимо отклон од конфронтације ка сарадњи? Постоје ли безбедносни изазови на којима можемо да радимо заједно и да се ангажујемо кроз конструктивну сарадњу?
- Како можемо да обезбедимо да се принципи и обавезе на које су се све земље учеснице ОЕБС-а обавезале поштују и примењују у потпуности и у доброј вољи?
- И како можемо да ојачамо способност ОЕБС-а да се бави садашњим и будућим изазовима наше безбедности, укључујући спречавање и решавање сукоба?

Још много тога треба да се уради како би се оживео ОЕБС као платформа за кооперативну сарадњу. Треба да пронађемо на који начин да поново изградимо поверење и да се опет ангажујемо у заједничким напорима за јачање безбедности широм региона ОЕБС-а. Радујемо се исходу рада Панела еминентних личности који расправља о начинима за поновну консолидацију европске безбедности као заједничког пројекта.

Даме и господо,

Криза у Украјини и око ње је поново потврдила вредност концепта свеобухватне безбедности ОЕБС-а. Јасно се показало да безбедност и стабилност неће опстати без потпуног поштовања, и стриктне примене свих обавеза ОЕБС-а у све три димензије безбедности.

ОЕБС је јединствена и непроцењива вредност за међународну заједницу. Садашња криза је истакла његове трајне предности и корист као организације која најбоље одговара премошћивању јаза и олакшавању заједничких решења. Сада је на нама да то добро искористимо.

Хвала."